

O klíčích (Mt 16,15-19)

*Řekl jim: "A za koho mne pokládáte vy?" Šimon Petr odpověděl: "Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého." Ježíš mu odpověděl: "Blaze tobě, Šimone Jonášův, protože ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj Otec v nebesích. A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na té skále zbuduji svou církev a brány pekla jí nepřemohou. **Dám ti klíče království nebeského, a co odmítneš na zemi, bude odmítnuto v nebi, a co přijmeš na zemi, bude přijato v nebi.**" (Mt 16,15-19)*

Potestas clavium – to je odedávna synonymum pro papežskou jurisdikční moc a často také eufemismus zakrývající nároky církve na světskou moc. Ale stačí si pořádně přečíst text evangelia, na němž se veškerý tento nárok zakládá, abychom si uvědomili, na jak pochybných základech stojí. Ovšemže to, co zde Ježíš Petrovi (Skálovi) slibuje, nejsou žádné fyzické klíče, ani metafora spojená s čímkoli pozemským; jsou to klíče *království nebeského*. Po tomto vcelku triviálním konstatování se nám ovšem otevírá minimálně dvojí cesta výkladu. Pusťme se do ní.

Klíče jsou civilizační výdobytek a svědectví jisté technické vyspělosti dané kultury. Je to zařízení, jež na rozdíl od prosté závory, která se dá obsluhovat pouze zevnitř, resp. z jedné strany, umožňuje tomu, jenž klíč vlastní, manipulaci se zavíracím mechanismem i zvenčí, z druhé strany, tedy v nepřítomnosti toho, jenž v domě bydlí a jemuž dům patří. Proto jsou odedávna klíče symbolem *úřadu*. Máme na to pěkný doklad přímo v Bibli: (Iz 22,20-22)

V onen den povolám svého služebníka Eljakíma, syna Chilkijášova. Obléknu ho do tvé suknice, připevním mu tvoji šerpu, tvou vladařskou moc vložím do jeho rukou a stane se otcem obyvatel Jeruzaléma i Judova domu. Na jeho rameno vložím klíč domu Davidova; když otevře, nikdo nezavře, a když zavře, nikdo neotevře.

Tak znějí slova Izaiášova proroctví určená zřejmě neřádnému královskému správci, či hofmistrovi Šebnovi. O tom, že atribut klíčů je spojen s péčí o dům (a zde musíme použít další metonymii, prastarou a také biblickou, již však uchovávají dokonce moderní evropské jazyky, včetně angličtiny a němčiny, dle níž dům = rod), máme četné doklady i z mnohem pozdější doby – vzpomeňme na pověst o Jindřichohradecké Bílé paní, strážném duchu Rožmberského rodu; té nikdy nechybí u pasu svazek klíčů

Existuje poměrně starý proud židovské mystiky, starší než klasická kabala, možná že s počátky sahajícími až do doby nedlouho po změně letopočtu, tedy do období Gemary a gaonim, nazývaný mystika *héchalót*. Tímto slovem označuje biblická hebrejšтина *palác*, a míněny jsou paláce nebeské, jakoby různá místa nebo mody přebývání Požehnaného Nejvyššího. Není asi beze vztahu ke gnóstické ontologii¹, ale o to nám zde příliš nejde. Přístup na tato božská místa a jejich zjevení a projevy jsou pak součástí duchovní cesty, jako je tomu i v mnoha gnóstických systémech. Je to způsob povznesení duše z pouhé smrtelnosti a pozemské determinovanosti. Je otázka, zdali Ježíš mohl mít na mysli něco podobného už tehdy, roku nula, ale například jeho slova o tom, že „v domě mého Otce je mnoho příbytků“ (J 14,2) by mohla svědčit pro něco takového. Dále však už musíme jít cestou spekulace a analogie: V gnóstických systémech mají tyto hierarchické stupně nebes prakticky vždy i své strážce,

---

1 Debata o gnóstickém pozadí rané kabaly viz Idel, Moše: *Kabala, nové pohledy*, Praha, Vyšehrad 2004, str. 60 nn.; spec. pozn.30 a 37 (tam též odkazy na další literaturu)

nebo vládce (*archonty*), kteří kladou úsilí proniknout do nich odpor. Gnóстик musí být tedy vybaven především jistým zjeveným nadmyslovým poznáním, jež mu umožní prohlédnout jejich podstatu a zbavit je tak moci, často však se toto poznání manifestuje nebo symbolizuje v určitých znameních, znacích, heslech; *klíčích* – řekli bychom. Člověk sám by nikdy nebyl schopen tyto překážky překonat, kdyby mu nebyla poslána na pomoc nějaká zjevovatelská bytost z nejvyšších míst (Sofia, Barbeló, Šét, často také Ježíš) a toto spásné zjevení mu nepřinesla. Až takovýmto poznáním, takovýmto klíčem vybavený člověk je schopen nástrahy nebeských strážců překonat, přičemž pro tyto duchovní bytosti bývá často pohoršlivé, že taková schopnost byla z nebe dána obyčejnému smrtelnému pozemskému člověku. A ve veškerých gnóstických systémech (i v židovské mystice) je schopnost takového spásného osvětlení a prohlédnutí vždy vyhrazena individuu, ničeho více nežli jednotlivce se týkat z principu nemůže. Zde se nám začíná rýsovat rozpor obou cest – cesty úřadu a cesty individuálního zsvěcení. Rádi bychom to viděli tak, že na rozdíl od Bílé paní, jež se z duchovního světa stará o blaho s ní spřízněných členů jejího rodu na zemi, se „bílý pán“, papež stará o duchovní blaho pozemšťanů, ale stěží tomu tak bude. Myšlenku úřadu tedy budeme muset opustit. Úřady se nesrovnávají s nebeským královstvím, úřady máme jen pro tuto zemi – dalo by se tedy říci, že Bílá paní vede poctivější živnost než papež.²

Výlet do oblasti gnóze nám možná poněkud přiblížil *charakter* oněch klíčů, o které zde jde: jsou to hesla, *passwords*, a ta, jak dnes velmi dobře víme, jsou individuální: Nějaký blbý archont na serveru XYZ nám přidělí třeba *ZWQ2m5nduDIUnct* a už se z toho nevymotáme; tohle je naše heslo a žádné jiné; nemůžeme je poskytnout sousedovi a sousedovo je pro nás nepoužitelné.

Je tu ovšem ještě otázka, *funkce* těchto klíčů, toho, co způsobují a k čemu jsou dobré.

Nebesa jsou odjakživa a ve všech kulturách, (nejvýrazněji snad v Číně, ovšem jinde také, neboť je to záležitost prosté lidské zkušenosti) synonymem stálosti, neměnnosti, trvanlivosti. Nad zemí, jež se mění prakticky každý den, na níž se střídají roční období a nejrůznější typy počasí, kudy se prohánějí války a nájezdníci, kde lidé pobíhají z místa na místo, stavějí domy a města a zase je bourají, zakládají „tisícileté říše“, které se vzápětí obracejí v prach, vycházejí každý den stejná nebesa, na nichž putují tiše hvězdy v ročním neměnném rytmu. Navíc tato *harmonia coelestis* nevykazuje žádné příznaky stárnutí či opotřebení. Jestliže se považovalo za znamení zvláštní božské přízně, že davidovská dynastie vládla v jižním, judském království nepřetržitě od jeho vzniku až do jeho zániku – nevíme přesně, jak dlouho to bylo, poněvadž dobu Davidova panování neumíme přesně datovat,³ ale řekněme nějakých 400, maximálně 500 let - až se to dokonce stalo oporou víry v Hospodina, jak vidíme např. v Ž 89,4 n. (řekl: "Uzavřel jsem smlouvu se svým vyvoleným, přísahal jsem Davidovi, svému služebníku: Dám, že tvé potomstvo bude navěky stát pevně, já jsem zbudoval tvůj trůn pro všechna pokolení."); navíc se toto zaslíbení dále rozšiřuje ve v.29-38), co to je ve srovnání s nebesy a jejich „královstvím“. V takovém království musí být vše na svém řádném místě – a to napořád. Klíče k nebeskému království jsou tedy mimo jiné *klíče k nesmrtelnosti*

Nesmrtelnost byla vždy velikou touhou smrtelníků. Z antické mytologie víme, že některým lidem a *héroům* popřáli bohové, praví obyvatelé této říše nesmrtelnosti, vstup na nebe; dostali se tam Eós

---

2 K podobnému závěru dochází i renesanční dialog z r. 1517 *Julius vypuštěn do nebe* (dubium Erasma Rotterdamského) viz Erasmus von Rotterdam: *Ausgewählte Schriften*, Bd.5, Darmstadt, 1968, čes. překlad dostupný na <http://andresius.pise.cz/111-julius-vypuzen-z-nebe-z-latiny-pravd-aut-erasmus.html>

3 St. Segert (*Starověké dějiny Židů*, Svoboda 1995, str.88) datuje Davidovu vládu přibližně do let 100-960 př.n.l.; zánik Judského království známe přesně; byl jím rok 586 př.n.l.

s Óriónem, Ariadné, Perseus a další lidské nebo pololidské bytosti obdařené na zemi nebývalým, často bolestným osudem nalézáme na nebi v podobě hvězd. V pozdější fázi se Řekové pokoušeli získat dar nesmrtelnosti díky zasvěcení určitým konkrétním božstvům prostřednictvím speciálních obřadů (mysterií) v tzv. mysterijních bratrstvech (*thiasoi*); lidé jako by zápasili s bohy o tento klíč, chtěli za každou cenu dosáhnout jejich božské ochrany, tím, že se s nimi, většinou *per imitationem*, mysticky spřízní. Klíč nicméně stále třímají v rukou bohové, ukazují jen nepříliš ochotně cesty, jak lze lidem snad dojít takového zbožštění.

V Ježíšově vystoupení a v jeho slovech zde vyřčených však zažíváme převrat tohoto prabožského řádu: nyní ten klíč nemají v rukou bohové, ale je dán lidem. Petr zde není ničím jiným nežli jedním z učedníků, představitelů nového lidství. Nového protože je obdařeno novou schopností, schopností mesiášské víry - již *brány pekelné* (πύλαι ᾗτου – doslova brány podsvětí, tedy pohlcující moc smrti) *nepřemohou*. A tato Petrova nová síla a schopnost také není z něho samého (z jeho „těla a krve“), ale zjevil ji mu „Otec v nebesích“

Bohové nerozhodují tedy už nyní o vstupu lidí do nebe. Ale nerozhoduje o něm ani žádný dědičný hřích a rituálně-kultické církevní úkony na něj vázané. Neboť můžeme jednoznačně a zcela ve smyslu Janova Prologu(J 1,12)prohlásit: *Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi*; to znamená příslušníky božské rodiny,těmi, kteří nemohou být vyloučeni z nesmrtelnosti, neboť na ni mají již dědičný nárok; přesně jak si to představovala stará mystéria

Obrátil jsem se, abych viděl, kdo se mnou mluví. A když jsem se obrátil, spatřil jsem sedm zlatých svícňů; uprostřed těch svícňů někdo jako Syn člověka, oděný rízou až na zem, a na prsou zlatý pás

Jeho hlava a vlasy bělostné jako sněhobílá vlna, jeho oči jako plamen ohně; jeho nohy podobné kovu přetavenému ve výhni a jeho hlas jako hukot příboje.

V pravici držel sedm hvězd a z jeho úst vycházel ostrý dvousečný meč;
jeho vzhled jako když slunce září v plné své síle.

Když jsem ho spatřil, padl jsem k jeho nohám jako mrtvý; ale on vložil na mne svou pravici a řekl:

"Neboj se. Já jsem první i poslední, ten
živý;

byl jsem mrtev - a hle, živ jsem na věky
věků. Mám klíče od smrti i hrobu.

Zj 1:12-18 (CEP)